

Tutkimuspäällikkö Tero Kuusi, Elinkeinoelämän tutkimuslaitos (taloustiede): Osaaminen ja organisaatioiden menestys työn murroksessa

Työn tuottavuuskehitys on ollut viime vuosina hidasta niin Suomessa kuin muissakin maissa. Suomessa kehitys on ollut kansainvälisestäikin vertaillen heikkoa monilla toimialoilla, vaikkakin viime vuosina tuottavuuden kehityksessä on nähtävissä jonkin verran elpymistä (Honkapohja ja Vihriälä 2019). Lyhyellä, muutaman vuoden aikajänteellä, talouden kilpailukykyä voivat kompensoida erilaiset suhteellisia kustannuksia määrittävät tekijät (palkat, valuuttakurssit, verot ja muut kotimaiset kustannustekijät), mutta pitkällä aikavälillä työn tuottavuuskehitys on keskeisin elintason kehityksen tekijä. Tuottavuuskasvu puolestaan pohjautuu keskeisesti työvoiman osaamiseen sekä siitä kumpuaviin innovaatioihin ja talouden rakenteiden muutoksiin (Maliranta 2014).

Heikko työn tuottavuuden kehitys voi vaikuttaa yllättävältä ja jopa paradoksaaliselta samalla, kun maailmantaloutta muovaa informaatioteknologinen vallankumous (Brynjolfsson ym. 2017). Sen vuoksi monet työn keskeiset ulottuvuudet ovat murroksessa: Sisältö, työvälineet ja työn organisointi muuttuvat jatkuvasti. Työn tuottavuuskehitykseen vaikuttaakin teknologian käyttöönotosta seuraava muutosten verkko, jossa työn luonne voi muuttua vaativammaksi ja kytkeytyy työntekijöiden ja työyhteisön muutosvalmiuteen. Tätä muutosten verkkoa on tutkittu viime vuosina Etlan tutkimushankkeissa (mm. Kauhanen ym. 2012; Castrén ym. 2013; Kuusi ym. 2019).

Tutkimukset viittaavat siihen, että ihmisen ja informaatioteknologian yhteistyö tuo mukanaan monimuotoisia haasteita työhön, sen tuottavuuteen ja tuottavuuden arviointiin. Oppimisen tahti ja kyvykkyys vaihtelevat eri työntekijöiden kesken, ja suotuisan oppimiskulttuurin syntymiselle on olennaista organisaation johdon mahdollistama tuki. Heikko tuottavuuskehitys ei näihin haasteisiin nähden ole yllättävää. Lisäksi työn tuotoksen ja sitä kautta myös työn tuottavuuden mittaaminen on vaikeaa. Erityisen suuria haasteet ovat julkisella sektorilla: Nykyisillä mittareilla julkisen sektorin työn tuottavuuden kehityksessä esiintyy esimerkiksi niin valtavia eroja maiden välillä sekä yli ajan, että niitä on mahdoton uskoa todeksi (Honkapohja ja Vihriälä 2019). Siksi parempia mittareita tarvitaan ja niiden kehittäminen onkin tullut mahdolliseksi uusien digitaalisten aineistojen avulla (Kuusi ym. 2019).

Kaiken kaikkiaan nyt esiteltävä näkökulma korostaa työn laadun merkitystä osaamisen kehittämisen rinnalla. Teknologia voi toimia organisaatioissa paitsi osaamisen korvaajana, myös sen tukijana eri osaamisen tasoilla. Esimerkiksi Acemoglu (2019) arvioi kuitenkin, että viime vuosina juuri teknologian rooli osaamisen korvaajana on korostunut. Tavoitteeksi olisikin asetettava hyvien töiden luominen, joissa osaamisen tukeminen yhdistyy korkeaan tuottavuuteen. Muutosta voisivat tukea tuottavuuden tietopohjan parantaminen ja esimerkiksi niihin perustuva tehokkaampi osaamisen tuen merkityksen arviointi. Myös sääntelyn joustavoittaminen, osaamista tukevien innovaatioiden tukeminen, ja työtä suosiva verotus voivat edesauttaa suotuisaa kehitystä.

Kirjallisuutta

Acemoglu, D., 2019. It's good jobs, stupid. Econfip Policy Brief 13, June 2019.

Brynjolfsson, E., Rock, D., Syverson, C., 2017. Artificial Intelligence and the Modern Productivity Paradox: A Clash of Expectations and Statistics. NBER Working paper No. 24001.

Castrén, L., Kauhanen, A., Kulvik, M., Kulvik-Laine, S., Lönnqvist, A., Maijanen, S., Martikainen, O., Palvalin, M., Peltonen, I., Ranta, P., Vuolle, M. & Zhang, Y., 2013. ICT ja palvelut. Näkökulmia tuottavuuden kehittämiseen. Elinkeinoelämän tutkimuslaitos, B259, Taloustieto Oy, Helsinki.

Honkapohja, S., Vihriälä, V. (toim.), 2019. Suomen kasvu – Mikä määrää tahdin muuttuvassa maailmassa? Helsinki: Taloustieto Oy.

Kauhanen, A., Kulvik, M., Kulvik, S., Maijanen, S., Martikainen, O., Ranta, P., 2012. ICT:n lupaukset ja karikot terveydenhuollossa. Kirjassa: Lehti, M – Rouvinen, P – Ylä-Anttila, P. (toim.) Suuri hämmennys. Työ ja tuotanto digitaalisessa murroksessa. ETLA B series 254. Helsinki 2012.

Kuusi, T., Kulvik, M., Laiho, M., Ropponen, A. & Vähämäki, M., 2019. ”Työ automatisaation rattaissa: Havaintoja työstä ja tuottavuudesta työn murroksessa”.

Maliranta, M., 2014. Kustannuskilpailukyky kasvumenestyksen ehtona: Mittausta, osatekijöitä ja tulkintaa. Helsinki: Taloustieto (ETLA B264)